

BAZI ARAP ÜLKE VE ŞEHİR ADLARI

Prof. Dr. İnci Koçak

AKABE (AKABA) (عقبة):

Akabe körfezinin kuzeydoğusunda bulunan ve önceleri Eyle adının verildiği Akabe, Ürdün'ün tek limanıdır.

Bu isimde birçok yer bulunmaktadır. Akabe Hatlarının yapıldığı yer, Mekke'de Mescid'i Harâm'a yaklaşık 3 km. uzaklıkta ve Mina sınırları içindedir. Burada bugünkü Camrat al-'Akaba bulunmaktadır. Hz. Muhammed'in Mekkeliler tarafından risaletinin henüz kabul edilmediği sırada, bazı Medinelilerle gizlice görüştüğü yer burasıdır. Önce altı kişi orada İslâmîyet'i kabul etmiştir. Daha sonra oniki kişi Peygamber'e biat etmişlerdir. Siyer yazarları buna; "İkinci Akabe"den ayırmak için, "Birinci Akabe" adını vermişlerdir. Birinci Akabe'den bir yıl sonra, 622 yılında "İkinci Akabe"de yetmişbeş Medineli Peygamber'i gerekirse kılıçla savunmaya yemin etmişlerdir¹.

" 'Akaba - عقبة ", "dağlardaki, bayırlardaki uzun ve kayalık yokuş" anlamındadır.

"Akaba- عقبة " sözcüğü, şu atasözünde de geçmektedir:

أَنَّ الْهَوَى يَقْطَعُ الْعُقْبَةَ

"Sevgi, yokuş (ları) kateder (zorluklara katlanır)."

1. C. Brockelmann, İslâm Milletleri ve Devletleri Tarihi I (çev. Neş'et Çağatay), (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları No: LV), Ankara 1964, 18; Fr. Buhl, Akabe, İslâm Ansiklopedisi, Maarif Basımevi, İstanbul 1960,1, 231;. Mustafa Bilge, Akabe, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Fasikül 16, Şubat 1990, 209-210; Ahmet Önkal, Akabe Biatları, TDV İslâm Ansiklopedisi, Fasikül 16, 211.

2. al-Maydâni, Macma' al-amşâl, Beyrut 1987,1, 84.

BAÂLBEK (BA'ALBEKK- بعلبك):

Anti-Lübnan dağlarının batı eteğinde, Bika' çukuru kenarında, Şam - Humus demiryolu üzerinde kurulmuş bir şehirdir. Bugün, Lübnan'da bulunmaktadır³.

Ba'albek kelimesinin etimolojisi kesin olarak bilinmemektedir. "Ba'al- بعل " sözcüğü, Sâmi dillerde ortak olarak "bey, sahip, mâlik" anlamlarında kullanılmaktadır. Ayrıca eski çağa ait olmakla beraber, "zevc, koca" anlamı da bulunmaktadır. "Ba'al", "bir yerin rabbi, ilâhı" anlamında hemen hemen bütün Sâmi bölgelerde bilinen bir isimdir. Klâsik Arapça'da bu sözcük, "ilâhi sahip" anlamında kullanılmıştır. Ayrıca Arapça'da "ba'al" için, "suyun ve selin çıkamadığı yüksek yer" anlamına da rastlanmaktadır.

Bugün hakim olan Müslüman kanaatine göre, Ba'l; Ba'albek'teki eski bir mâbudun adıdır. "Bak- بك ' d e, bu mâbuda ilk kez tapan kişinin adı olarak kaynaklarda geçmektedir. Ba'al, Fenikelilerin Kenanlıların ve Kaidelilerin mâbuduydu⁴.

BAĞDAT (BAĞDÂD- بغداد):

Bağdat, Irak'ın başkenti ve en büyük şehridir. Abbasilerin (750-1258) idare merkezi olmuştur.

Bağdat adının etimolojisi hakkında çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Bir görüşe göre, "bağ- بع " ve "dâd- داد ' olmak üzere iki sözcükten oluşmuştur. Buna göre, "bağ- بع ", "bahçe, bostan", "dad- داد " da, bu bahçeye sahip olan adam demektir.

Bir başka görüş ise şöyledir: "bağ- بع " bir put adıdır, "dâd- داد " ise, "verdi" anlamında Farsça bir sözcüktür. Böylece, "Bağdâd", "put verdi" anlamında kullanılmaktadır.

Bazı dilciler de; "Bağdâd" sözcüğünün aslının Farsça olduğunu ileri sürerek şöyle açıklarlar: Bağ- بع ", "bahçe, bostan" demektir. "Dâzüya دا ذویة" de İranlı bir adamın adıdır. Bağdat'ın bir semtinde Dâzüya

3. M. Sobernheim, Baalbek, islâm Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1961, n, 161.

4. Macdonald, Ba'al. IA, II, 160; al-Cavhari, as-Sıhah, İstanbul 1726, II, 255; Balâzüri, Futûh al-buldân, Kahire 1956, I, 132, 139, 154-156, 175, 182-188, 190; Firuzabadi, Kamus (Mütercim Asım çevirisi), İstanbul 1305/1887, III, 143; W. Gesenius, Hebrâisches und Aramâisches Handwörterbuch über das Alte Testament, Berlin-Göttingen-Heidelberg 1962, 106-107; az-Zamahşarî, al-Cibâl va'l-amkina va'l-riyâh, Bağdat 1938, 12; Şemseddin Sami, Kâmus el-A'lâm, İstanbul 1306, II, 1322.

adındaki bu İranlının bir bahçesi vardı. Bu görüşe göre, "Dazüya" adı kısaltılarak, "Dâzüya"mn bahçesi" anlamında "Bağdâd" adı ortaya çıkmıştır.

Bir başka açıklamaya göre de, "Bağdâd" yine Farsça olan iki sözcükten oluşmuştur. Bağ- **بع**, "tanrı" demektir, "daz- **داز** kurmak, temel esas" anlamlarındadır. Böylece Bağdâd, "tanrının bina ettiği, kurduğu şehir," anlamına gelmektedir. Bağdad'a "adalet bahçesi" anlamı da verilmektedir. "Dâd- **داد**" Farsça'da "adalet" anlamına da gelmektedir⁵.

İbn Kutayba (ölm. 889) Adab al-Kâtib adlı eserinde "Bağdat" için şu açıklamayı yapmıştır: "al-Aşma'i; "Bağdâd" demeyin, Madinat as-Salâm" deyin. Çünkü Farsça'da "bağ- **بع**", "put", "dâd- **داد**" da "verdi" anlamındadır demiştir⁶.

al-Hafaci (ölm. 1659), Şifâ al-ğalil fimâ fi kalâm al-'arab min ad-dahil adlı eserinde⁷, Bağdat kelimesinin Arapça'ya Farsça'dan girdiğini, Farsça'da "Bağdâz" şeklinde olduğunu ifade etmektedir. Bu görüşe göre, Arapçalaştırma yoluyla sözcüğün son harfi olan zal- **ذ**, "dal- **د**" harfine dönüştürülmüştür.

Mütercim Asım'ın Kamus Tercümesi'nde "Bağdâd" için şu açıklamalar bulunmaktadır: "Bağdâz- **بغداد**", "Bağdayn- **بغدين**" (tesniye, ikil), "Bağdan- **بغدان**", "Mağdân- **مغدان**" şekilleri de vardır. "Madinat as-Salâm" in adıdır. En ünlü şekli "Bağdâd"dır. Farsça bir sözcüktür. "Bağ- **بع**" put adıdır; "Bağdâd", "putun hediyesi" demektir⁸.

Bağdat'a, Halife Mansur (754-775)'un kurduğu bir şehir olduğu için, kurucusuna nispetle "al-Mansuriyya" da denmiştir⁹.

İslâmiyet çağlarında Bağdat'ın batı yakasına "az-Zavrâ'- **الزورا**" adı verilirdi. Dicle nehrinin bu bölgeden geçerken "eğrilmesi, sapması"-yüzünden; "eğrilme, sapma, inhiraf anlamındaki "az-Zavrâ'" sözünü bu şehre isim olarak kullanmışlardır.

az-Zavrâ' adı, at-Tuğrâ'i (ölm. yaklaşık olarak 1121)'nin Lâmiyat al-'Acam adlı kasidesinin şu beyitinde geçmektedir:

5. al-Bağdâdî, Abu Bakr Ahmad b. 'Ali al-Hatib, Tarih Bağdâd, Kahire 1931, I, 58 v.d. İbn Manzûr, Lisân al-'Arab, Kahire (tarihsiz), IV, 61; Muhammad Husayn Halaf Tabrizi, Burhân-i Kâtî (yay. Muhammad Mu'in) Tahran 1982, I, 289; F. Steingass, Persian-English Dictionary, London 1942, 494-495; Hariri, Makâmat (çev. Sabri Sevsevil), (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları No:485), İstanbul 1989, 497.

6. İbn Kutayba, Adab al-Kâtib (yay. M. Grünert) Leiden 1900, 459-460.

7. Kahire H. 1282/M. 1865,44.

8. I, 577.

9. M. Cavid Baysun, Bagdad., İslâm Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1961, II, 195.

فيم الاتامة بالزوراء لا كني
بها و لا ناقتي فيها و لا جملي¹⁰

"Dicle kıyılarında (Bağdat'ta) oturmak niye? Orada beni durduracak ne erkek ne de dişi devem var."

Bağdat'ın doğu yakasında oturanlar ise; o bölgede Dicle nehrinin genişlemesinden dolayı şehre "ar-Ravhâ'- الروحا" adını vermişlerdir¹¹.

Bağdat, "al-Madinat al-Mudavvira- المدونة", "yuvarlak şehir" olarak da adlandırılmıştır. Çünkü daire şeklinde kurulmuştur. Buraya, "sulh ve selâmet şehri" anlamındaki Madinat as-Salam'dan başka, "sulh ve selâmet-evi" anlamındaki "Dâr as-Salâm" adı da verilmiştir. Dicle nehri vadisine "Vadi as-Salâm وادي السلام" denilmesinden dolayı Bağdat'a "Madinat as-Salâm" denmiştir¹².

Bu sözcüğün Farsça olduğu hakkında görüş birliği bulunmaktadır. Bağdat'ın, "tanrı ihsanı veya hediyesi" anlamında olduğu en yaygın kanıdır.

al-Mansur'un, Bağdat şehrini kurduğu yerin daha önce de meskun bir yer olduğunu tarihçiler kabul etmektedirler¹³.

Halk arasında İslâmiyet'ten önceki adı daha çok kullanıldığı için, bu şehir "Bağdat" olarak benimsenmiştir¹⁴.

10. L. Cheikho, Macani'l-adab, Beyrut 1899, VI. 304.

لا ناقتي في هذا و لا جملي- Arap atasözlerindedir. Taglib kabilesinden

Cassas'ın arkasından bir kadının dişi devesi, Bakr kabilesinden Kulayb'in develeriyle birlikte onun çayırına girmiş. Bunun üzerine Kulayb deveye bir ok atarak yaralamış. Devesinin yaralandığını gören kadın feryâd ederek Cassas'a gelmiş. Olaydan çok üzülen Cassas, amcazadesiyle birlikte Kulayb'i öldürmüştü. Bunun üzerine Taglib ve Bakr kabileleri arasında kin ve düşmanlık başlamış. Her iki kabileden de birçok kişi ölmüş. Bu kan davası aralıklı olarak kırk yıl sürmüştü. Amr b. Hind babası Munzur'un yerine Arap hükümdarı olunca, her iki tarafı bu kan davasından vazgeçirmek için yüzer kişi rehine olarak savaşa götürüp işi yatıştırır. Bakr kabilesinden Haris b. Abbad buna yanaşmayıp, " benim bu arada ne dişi ne-de erkek devem var anlamında " لا ناقتي في هذا و لا جملي "

sözünü söyler. Bu olaydan sonra bu söz, insanın ilgisi olmadığı işler hakkında söylenmeye başlanmıştır. Bkz. al-Maydani, Macma' al-amsal, Beyrut 1987, III, 166; Tuğraî, Lâmiyet al-Acem (çev. İsmail Erzen, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınlan Şark-İslâm Klasikleri: 25), İstanbul 1988, 9-10.

11. Hasan İbrahim Hasan, Tarih al-İslâm, Kahire 1965, II, 367.

12. al-Bağdadi, a.g.e. I, 58-59.

13. M.C. Baysun, a.g.m. 196.

14. Aynı makale, 195.

BASRA (AL-BAŞRA- البصرة):

Irak'ta bulunan Basra, 637 yılında 'Utba b. Gazvân tarafından kurulmuştur.

İbn Manzür (ölm. 1311), Lisân al-'Arab adlı eserinde "al-Basra" için şu açıklamaları yapmaktadır: al-Basra البصرة ve al-Bisra- البصرة "şekilleri de vardır. Dünyaca bilinen adı "al-Basra"dır. Bu sözcüğün anlamı "البصرة البصرة" -berrak taşlar"dır. "al-Başratan- البصرتان" Basra ve Kufe şehirlerine verilen addır¹⁵.

Ibn Kutayba de, Adab al-Katib'te al-Başra'yı, "الحجارة الرخوة - yumuşak gevşek taşlar, kayalar" olarak açıklamıştır¹⁶.

BEYRUT (BAYRÛT-BERUT- بيروت):

Lübnan'ın başkentidir. Eski bir Fenike şehridir. Tell al'Amarna me-tinlerinde "Bi'arutu" şeklinde adı geçmektedir¹⁷.

Beyrut şehri, Savda ve Sur şehirleri kadar eskidir. Tarihçiler, Beyrut'un diğer adı olan "Barva (Beroe)- بروه" yi kullanırlardı. Bu is-nin orijini bilinmemektedir.

Başka bir görüşe göre, Beyrut Fenike dilinden alınmış bir isimdir. Aslı "Abirot"dur. "Abir" sözcüğünden gelmektedir. "Abir", "cesur, kuvvetli, güçlü" anlamlarındadır.

En çok kabul edilen görüş ise, "Bayrût- بيروت" sözcüğünün 'Bi'rot'dan türetilmiş olduğudur. İbranice'de ve Arapça'da "بئر - kuyu" anlamındadır. Yani ortak bir Sâmi sözcüktür. "Bi'rot", "Bi'r" in çoğuludur. İbranice'de "öt" bir çoğul ekidir. Burada ilk oturanlar, kuyular kazmışlar ve bu yeri "Bi'röt" olarak adlandırmışlardır.

"Bayrût" adının, "Bayrutay-بيروتا veya "Bayruta- بيروت" olduğunu iddia edenler de vardır. Fakat bu iddia geçerli kabul edilme-miştir. Zira söz konusu yerler, sahilden uzaktadır¹⁸.

15. Lisân al-'Arab, V, 133.

16. s. 457.

17. Gesenius, a.g.e. 82; J. Hell, Beyrut, IA, II, 587.

18. Salih b. Yahya, Tarih Beyrut (yay. L. Cheikho), Beyrut 1902,9; S. Moscati, A. Spitaler, E. Ullendorff, W. von Soden, An Introduction to the Comparative Grammar of the Semitic Languages, Wiesbaden 1969, 92; Carl Steuernagel, Hebräische Grammatik, Leipzig 1971, 84.

IRAK (al-'IRÂK- العراق):

Irak'a, Zagros dağlarının doğusunda yer alan Irak-ı Acem ('Irak al-'acami')'den ayırmak için, Irak-ı Arab (Irak al-'arabi) de denir¹⁹.

Mütercim Asım Kamus Tercümesinde, "Irak, İrañşehr- ايرانشهر " in arapçalaştırılmış şeklidir ki, hurma ve ağacın çokluğu demektir. İrañşehr sözcüğünün bu anlamla ilişkisi bilinmemektedir"²⁰ şeklinde bir açıklama bulunmaktadır.

İbn Manzür'un Lisân al-'Arab adlı eserinde "Irak" için şöyle bir ifade yer almaktadır: "Irak, "deniz kıyısı" demektir. Dicle kıyısında bulunduğu için bu ad verilmiştir. Araplar büyük nehirlerle deniz de demektedirler. Hicazlılar denize yakın olan yerleri "al-'Irâk" olarak adlandırdılar"²¹.

KAHİRE (al-KAHİRA- القاهرة):

Orhan Saik Gökay'ın sadeleştirdiği, Gelibolulu Mustafa Ali'nin Hâlâtii'l-Kahire Mine'l-Adati' z-Zâhire" adlı kitabında Kahire sözcüğü için şu açıklamalar yer almaktadır:

"Kahire", Arapça'da "kahreden, zor kullanarak başkalarına üstün gelen kadın" anlamındadır... el-Mu'izz li-Dinillâh, eski Mısır'ı yıkarak yeni şehri yapmaya başladığı zaman, ona Mirrih yıldızının dünyaya hakim olduğu bir saatte temel attığı için adını Kahire koymuştur. Çünkü Arap müneccimleri bu yıldızla Kahire derler ve "kahire" mutlak olarak "felâket" anlamındadır." Şehir 9 Temmuz 969'da kurulmuştur.

Bu bilgiler, Kamus Tercümesi'nde de bulunmaktadır²².

KÜFE (al-KUFA- الكوفة):

Irak'ta bir şehirdir. Babil harabelerinin güneyinde ve Fırat'ın batı kolunun üzerindedir.

Sa'ad b. Abi Vakkâs tarafından 638 yılında kurulmuştur. "Küfe- كوفة ", 'yuvarlak bir kum tepesi" anlamına gelir²³ . Kamus Tercümesi' nde küfa- كوفة ", "yuvarlak, kırmızı kumluk" şeklinde açıklanmıştır. Bu yere, "kuran- كوفان ' da denmiştir.

19. Besim Darkot, Irak, IA, V, 667.

20. Kamus, m, 22.

21. CXII, 118.

22. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 587, Ankara 1984, s. 14, not: 27; Kamus tercümesi, II, 91.

23. K.V. Zettersteen, Küfe, IA, VI, 964-965.

Bir görüşe göre burada "kûfân- كوفان " adında küçük bir tepe vardır ve bu tepe düz hale getirildikten sonra yerine "kufa- كوفة " adı verilen şehir kurulmuştur. Buraya yuvarlak kumluk şeklinde olduğu veya insanların toplandığı yer anlamına geldiği için (كوف = insanların toplanıp daire olması) , kûfân- كوفان "denmiştir,

Kufe'ye "Kufat al-Cund- كوفة الجند " adı da verilmiştir. Kadi-siye savaşından sonra Hz. Ömer'in emriyle Kufe'de bir karargah kurulmuştur.

Bazıları Kufe'nin, "kayfa- كيفة "den geldiğini ileri sürerler. "Kayfa- كيفة ", "parça" anlamındadır. Ülkenin bir parçası olduğu için Kufa- كوفة " adının verildiği görüşü bulunmaktadır²⁴.

MEKKE (MAKKA- مكة):

İbn Manzur'un Lisan al-'Arab adlı eserinde "Mekke- مكة ", "bir şeyi yavaş yavaş emip içmek (امتعى)" anlamında açıklanmıştır. Bu yere, suyu az olduğu için "Mekke" dendiği ileri sürülmektedir²⁵.

Kamus Tercümesinde de, burada su az olduğu için "yerden suyu emip çıkarırlardı, bu yüzden bu adı almıştır" şeklinde bir görüşe yer verilmiştir. Başka bir görüşe göre de, her yıl insanları kendisine emip cezbeden Bu yüzden "Mekke" denmiştir. Diğer bir görüşe göre de "eksiltmek, azaltmak, yok etmek" anlamıyla da" zulmü, isyanı yok ettiği için bu adı almıştır.

Mekke'ye, "Bekka ve Faran" adları da verilmiştir²⁶.

MISIR (MIŞR- مصر):

Halk dilinde "Maşr" denmektedir. "Mışr" sözcüğü, Sâmî kökenli bir sözcüktür. Amarna metinlerinde bu sözcük; "Mışrî, Mışri, Mişari, Muşri" şekillerinde geçmektedir.

"Mışır", genel anlamda "memleket, mâmur yer" demektir. Ayrıca, "sınır" anlamı da bulunmaktadır²⁷.

SAMARRA (SÂMARRÂ- سامراء):

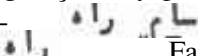

Bugün bir ilçe merkezi durumunda olan Samarra, Takrit ile Bağdat arasında, Dicle'nin doğu kıyısında bulunmaktadır. Abbasilerin eski idare merkezlerindedir.

24. Kamus, II, 838; Yâkût al-Hamavî, Mu'cam al-Buldân, Dar Sadır, Beyrut 1979; IV, 490-491; K.V. Zettersteen, a.g.m.'964.

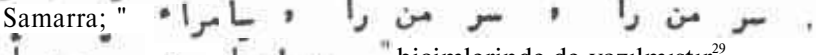
25. Lisan al-Arab, XII, 380.

26. Kamus tercümesi, III. 14; Hariri, Makamat, 463.

27. Gesenius, 454; Besim Darkot, Mısır, İslâm Ansiklopedisi, VIII, 217-218.

Samarra adının ilk şeklinin Arapça olmadığı sanılmaktadır. Bu adm etimolojisi hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bunlar; Samarra'nın, "Sam-rah, Sa-i Amorra ve Sa-i morra" şekülerinin de olduğu görüşleridir. Bu yerin, Sam-rah adında olduğu görüşünü savunanlar, Hz. Nuh'un oğlu Şam'a yapılmış bir şehir olduğunu ve ona nisbet edilerek "Sam-rah- " yani Şam'ın yolu" dendiğini söylerler. "Rah- , Farsça da "yol" anlamındadır. Bu adın, Pehlevî dilinden geldiğini savunanlar, "Sa-i Amorra ve Sa-i Morra"nm, "verginin üdendiği yer anlamına geldiğini ileri sürerler²⁸.

Samarra, halife Mu'tasım zamanında 836 yılında onun Türk kumanda Aşnas tarafından kurulmuştur. İlk olarak Halife Mu'tasım Sanu ra'ya yerleşmiştir. Samarra'da 836'dan 889'a kadar yedi Abbasi halifi oturmuştur. Halife sikkeleri üzerinde Samarra'nın adı; "surra man ra'a- "gören mutlu, sevinçli oldu" şeklinde yazılırdı.

Samarra; " " biçimlerinde de yazılmıştır²⁹.

SAN'A (SANA-):

Arap yarımadasının güneyinde bulunan Yemen'in başkentidir. Dağ eteğinde kurulan San'a, çok eski bir şehirdir.

Abraha, M.S. 530 yıllarında yahudi kralı Zü Nuvâs'ı yenip kendi rakibi Habeşli (Etiyopyalı)Aryat'ı da bertaraf ettikten sonra San'a'yı fethetmiştir.

Yakut'un, Mu'cam al-buldan adlı eserinde San'a için şöyle bir açıklama yer almaktadır:

San'a'nın eski adı "Azal- "dır. Habeşler bu şehri fethedip sağlam taşlardan yapılmış bir şehir olduğunu gördükleri zaman San a- adım vermişlerdir. " "as-San'- " muhkem, sağlam yer anlamdadır³⁰.

San'a'daki "Gumdan" sarayının sağlamlığından, heybetinden bahseden ve harabeleri için söylenmiş şiirler bu şehir hakkında bilgi vermektedir³¹.

28. Yakut al-Hamavi, a.g.e. III, 173-174. Burhan-ı Katî I, 59.

29. H. Viollet, Samarra, İslâm Ansiklopedisi, X, 144; Ahmed Rifat, Lügât-i Tarihiyye ve Cografiyye, İstanbul 1300, IV, 10-11.

30. Yakut, III, 426; R. Strothmann, Neş'et Çağatay, San'â, İslâm Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1988, X, 181.

31. R. Strothmann, N. Çağatay, a.g.m. 181.

SAYDA (ŞAYDÂ-SİDON- صيدا):

Akdeniz kıyısında, Lübnan'ın güneyinde bir şehirdir. Eski adı Sidon'dur. Fenike'nin ünlü bir ticaret şehridir. Bu şehrin adı, Teli al-Amama metinlerinde geçer. Araplar şehre "Sayda" adını vermişlerdir. Haçlılar da bunu "Sagitta, Sargetta, Sayetta" ya çevirmişlerdir. Yakut'a göre şehre "İrbil" de denmiş olmalıdır. Arap coğrafyacıları Sayda hakkında çok az bilgi vermektedir.

Bu şehrin balığı bol olduğu için, balıkçıların (avcılarının) (الصيادون) yeri olduğu, Savda adının da, "avlanmak" anlamındaki " الصيد " dan alındığı görüşü ileri sürülmüştür³².

ŞAM (aş-ŞÂM- الشام):

Şam(شَام) sözcüğü, "sol" anlamına gelir. Hicaz'a göre "sağ" demek olan Yemen e karşılık bu isim verilmiştir. Kamus Tercümesi'ndeki açıklamaya göre, Şam kelimesindeki "hemze" tahfif edilerek (kaldırılarak), elife dönüştürülmüştür ve kıblenin sol tarafında bulunan ülkenin adı olarak kullanılmıştır. Yine aynı eserde şöyle bir görüş yer almaktadır. Hz. Nuh'un oğlu Sam bu bölgeye gelmiş ve imâr etmiş olduğu için buraya "Sam" adı verilmiştir. "Sam" Süryanice'de "Şam" olarak telaffuz edildiği için bu yerin adı "Sam", olarak kalmıştır. Bir başka görüşe göre ise "Şam", "şama- شامة " den alınmıştır. "Şama- شامة " ben anlamındadır. Bu bölgenin arazisi de yer yer; beyaz, kırmızı ve siyah olduğu için "benler" anlamındaki "Şam" adı verilmiştir. "Şam- شام ", şama- شامة ' nin çoğuludur³³.

YEMEN (al-YEMEN- اليمن):

Bu ülkeye, Ka'be'nin güneyinde bulunduğu için Yemen adı verilmiştir. Arapça da يَمِين " ve " يَمَن ", "sağ taraf, güney" anlamlarındadır. " يَمِين ", "bereket, uğur" demektir.

Yemen, "sağdaki ülke, bereketli ülke, uğurlu (mutlu) ülke" anlamındadır³⁴

32. P. Schwarz, Metin Tuncel, Sayda, İslam Ansiklopedisi, X, 261; Salih b. Yahya, a.g.e. 18.

33. Kamus Tercümesi, III, 488; Hariri, a.g.e. 493; al-Bakri, Mu'cam ma'sta'cam min asma' al-bilad va'l-mavazi, Kahire 1949, IV, 1401.

34. al-Bakri, a.g.e. IV, 1401; Lisan al-'Arab, XVIII, 350-356; Gesenius, 303; M.J. De Goeje, a.g.m. I, 474.